

Aan de gemeenteraad

Oss, 16 december 2016

Onderwerp: Actieplan opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen

Wat adviseert de Raadswerkgroep Opkomst Verkiezingen te besluiten?

1. *alle actiepunten uit het actieplan opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen verder uit te werken tot een uitvoeringsplan (inclusief financiële consequenties) en dit een plek te geven in de Kadernota 2018 zodat op dat moment een integrale afweging gemaakt kan worden over de uitvoering.*

Wat is de aanleiding voor dit voorstel?

Op 18 december 2014 nam de Gemeenteraad de motie Opkomst Verkiezingen aan. Die motie roept de politieke partijen op om in samenspraak tot een actieplan te komen op basis van beschikbaar wetenschappelijk onderzoek, en daarvoor een werkgroep in te stellen. De reden is dat 58% van de kiesgerechtigde inwoners van Oss geen gebruik maakte van het stemrecht tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van november 2014.

De Raadswerkgroep Opkomst Verkiezingen werd vervolgens samengesteld uit raads- en burgerleden, steunfractieleden, een medewerker van de afdeling bestuurszaken en griffiemedewerkers. Na bestudering van wetenschappelijk onderzoek en het ophalen van ideeën uit de Osse samenleving leverde de raadswerkgroep haar actieplan op. Dat actieplan ligt nu voor ter verdere besluitvorming.

Welk resultaat willen we bereiken?

Beoogd wordt om met de uitvoering van het actieplan opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen de hoogste verkiezingsopkomst van Brabant te hebben tijdens de komende gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018. In het plan staan de volgende acties:

1. Meer en meer zichtbare stemlokalen op slimmere locaties;
2. Maak optimaal gebruik van –moderne- media;
3. Organiseer verkiezingsfeest, festival of bijeenkomsten waar je kunt stemmen;
4. Beloon mensen die hebben gestemd;
5. Scholen/onderwijs inzetten;
6. Laat als politiek zien dat je doet wat je zegt en ga wat vaker de straat op.

Bestuurlijke reactie van het college op het actieplan

De gemeenteraad ontving op 20 oktober 2016 het actieplan uit handen van de voorzitter van de Raadswerkgroep Opkomst Verkiezingen. Tegelijk legde de raadswerkgroep het actieplan voor aan het college voor een bestuurlijke reactie. Die bestuurlijke reactie werd op 29 november 2016 naar de raadswerkgroep gestuurd. Het college geeft daarin de gemeenteraad in overweging om bij het

selecteren van de acties te kijken naar investering en rendement en te onderzoeken wat de mogelijkheden zijn voor 'Beloon een wijk/dorp' en 'meer stembureaus'.

Bij de uitwerking van de actiepunten zal het advies van het college worden betrokken.

Welke argumenten zijn er voor dit voorstel? (=want)

1.1 Door een doel te stellen wordt duidelijk wat je wil bereiken.

Het huis van Thorbecke staat nog steeds. Daartegenover staat dat de democratische legitimiteit steeds vaker in twijfel wordt getrokken. Aanleiding daarvoor is onder andere het lage opkomstpercentage bij o.a. de gemeenteraadsverkiezingen. In Oss was dat de afgelopen raadsverkiezingen 42%. Alle reden om hier kritisch naar te kijken. Niets doen is geen optie. De hoogste opkomstcijfers van Brabant halen is een prima doel vanwege het competitieve karakter.

1.2 Nagenoeg alle actiepunten komen ook naar voren bij wetenschappelijk onderzoek

De actiepunten zijn benoemd op basis van de uitkomsten van een creatieve sessie met Osse inwoners. Die actiepunten zijn gerelateerd aan de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek (met name het onderzoek naar opkomstbevordering dat uitgevoerd is in Almere). De actiepunten die uit de creatieve sessie naar voren zijn gekomen, kwamen (op één na) ook allemaal voor in het onderzoek van Almere.

Onlangs is er een landelijk onderzoek uitgevoerd naar de verbetering van de opkomst bij lokale verkiezingen. Dat resulteerde in het rapport 'Verbetering op komst' dat op 16 november 2016 werd overhandigd aan de Rotterdamse burgemeester Aboutaleb. De aanbevelingen uit dat rapport:

- Zet in op structurele, doelgerichte communicatie met bijpassende communicatiemiddelen;
- Richt je op de belangrijkste oorzaken van lage opkomst;
- Werk met onderzoek aan een lokale aanpak rond opkomstbevordering;

Deze aanbevelingen liggen in lijn met het actieplan van de raadswerkgroep.

1.3 De actiepunten kunnen leiden tot een hogere opkomst bij de verkiezingen

Uit het onderzoek wat in Almere is uitgevoerd naar opkomst bevorderende maatregelen blijkt dat de benoemde actiepunten kunnen leiden tot een hogere opkomst bij verkiezingen. In de als bijlage opgenomen lijst met opgehaalde ideeën staan de mogelijke effecten weergegeven van de diverse acties. Welk effect de maatregelen precies zullen hebben in Oss zal in de praktijk moeten blijken.

Wat zijn tegenargumenten of risico's? (=maar)

1.1 Je weet vooraf niet hoeveel stemmers er nodig zijn om je doel te bereiken

Je gaat niet uit van bekende opkomstcijfers, maar van het in Brabant te behalen resultaat tijdens de komende gemeenteraadsverkiezingen. Dit maakt dat je pas na de verkiezingsuitslag van Brabant weet of je je doel hebt bereikt.

1.2 Het belonen van stemmers komt niet naar voren uit wetenschappelijk onderzoek

Diverse keren werd tijdens het ophalen van de ideeën geopperd om stemmers te belonen voor het uitbrengen van hun stem. Dit is een actiepunt wat niet naar voren komt uit bestaand wetenschappelijk onderzoek als mogelijke opkomst bevorderende maatregel. Het geven van een beloning (gadget, korting, consumptie) draagt waarschijnlijk niet bij aan een juiste motivatie om te gaan stemmen.

Maar, tijdens de creatieve sessie in Oss is een idee naar voren gebracht om het uitbrengen van een stem te belonen met de uitvoering van een project in jouw dorp/wijk onder de voorwaarde dat een bepaald percentage van jouw dorp/wijk ook daadwerkelijk is gaan stemmen. Hiermee wordt een verbinding gelegd tussen de verkiezingen en onze netwerksamenleving. Op deze manier biedt zo'n beloning wel een prima kans om meer stemmers naar de stembus te trekken.

Door het ontbreken van onderzoek is onbekend of het geven van een beloning meer stemmers zal opleveren.

1.3 Acties van Politieke partijen kunnen veel effect hebben op de opkomst

Interessant is dat een tweetal acties die niet in Oss zijn genoemd uit het onderzoek in Almere als zeer effectief naar voren komen. Het gaat in beide gevallen om acties van de Politieke partijen zelf. Dat zijn het betrekken van maatschappelijke organisaties bij de verkiezingscampagnes en het sturen van direct mail als politieke partij.

Juist de activiteiten van politieke partijen blijken voor een groot opkomst bevorderend effect te zorgen (uitkomst onderzoek Almere). De activiteiten van politieke partijen scoren het hoogst in vergelijking met de activiteiten van rijk en gemeenten.

Waar moeten we rekening mee houden?

a. Financiën

De financiële consequenties volgen later bij het uitvoeringsplan.

b. Communicatie

Aparte communicatie over dit voorstel is niet aan de orde. Communicatie is later vooral van belang bij de uitvoering van de diverse acties.

c. Uitvoering

Zowel de gemeenteraad, college/gemeentelijke organisatie als de Politieke partijen zijn betrokken bij de uitvoering van het actieplan. De raadsgriffie kan hierin een regisserende rol vervullen.

d. Overlegd met

Het actieplan is voorgelegd aan het college voor commentaar. De reactie van het college is als bijlage aan dit voorstel toegevoegd. Dit raadsvoorstel is vooraf besproken met de betrokken medewerkers.

Namens de Raadswerkgroep Opkomst Verkiezingen,

R. van den Akker
raadsgriffier

Bijlagen

- Actieplan opkomstbevordering gemeenteraadsverkiezingen
- Reactie college op actieplan

Samenvatting

De Raadswerkgroep Opkomst Verkiezingen kreeg de opdracht om te onderzoeken hoe de opkomst bij de gemeenteraadsverkiezingen verhoogd kan worden. De raadswerkgroep maakte op basis van bestaand wetenschappelijk onderzoek en met inbreng van de inwoners van Oss een actieplan. Met de uitvoering van dat actieplan beoogt de raadswerkgroep om de hoogste opkomst in Brabant te halen. De gemeenteraad neemt nu een besluit over de uitwerking van het actieplan tot een uitvoeringsplan.